

Пострелко М.М.

студентка,

Науковий керівник: Ладиченко К.І.

кандидат економічних наук, доцент,

Київський національний торговельно-економічний університет

МЕХАНІЗМИ ВИРІШЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ СУПЕРЕЧОК В СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

На сучасному етапі розвитку міжнародних економічних відносин дедалі більшої уваги потребує проблема загострення торговельних суперечок між державами. Активне виникнення торговельних суперечок спостерігається з кінця ХХ ст. внаслідок інтенсифікації процесів глобалізації, посилення міжнародної конкуренції, зростання ємкості ринків збуту країн, що розвиваються, та поляризації економічних інтересів високорозвинених держав. Дисбаланс міжнародних та внутрішніх інтересів між країнами посилюється, оскільки уряди країн світу докладають багато зусиль, активно проводячи політику протекціонізму, яка часом виходить за усталені рамки і провокує міжнародні конфлікти.

Сьогодні явище міжнародних торговельних суперечок викликає чималий інтерес у науковому світі. Над проблемами міжнародних конфліктів, механізмами вирішення торговельних суперечок активно працюють такі вчені, як: Гордєєва Т.Ф., Капітоненко М.Г., Смбалян А.С., Дубровіна О.А., Циганкова Т.М., Капелінський І.Ю., Шевченко А.С.

Для того, щоб визначити значення механізму вирішення торговельних суперечок між країнами спочатку треба з'ясувати сутність поняття торговельна суперечка та виявити критерії віднесення певного конкретного випадку порушення умов торговельних відносин між країнами до відповідної категорії.

Одне з перших визначень поняття міжнародної суперечки, що найчастіше цитується в літературі, було сформульовано Постійною Палатою міжнародного правосуддя (попередницею Міжнародного Суду ООН) у 1924 р.: «Суперечка – це розбіжність з приводу певної норми права або факту, конфлікт правових думок або інтересів між двома особами».

Проте наявність розбіжностей і протиріч між державами, як це зазначалося у визначенні, ще не є суперечкою. Для того, щоб розбіжність або протиріччя перетворилися на суперечку між країнами, вони повинні бути об'єктивно виражені в офіційних діях, принаймні однієї з них.

Використання терміну «спір» є правомірним з позицій сучасного міжнародного права, оскільки саме цей термін зазначений у положеннях

Глави VI «Мирне вирішення спорів» (статті 33–38) і Глави VII «Дії у відношенні загрози миру, порушень миру й актів агресії» (статті 39–51) Статуту ООН.

Ситуація, яка може призвести до підвищення напруги у міжнародних відносинах і викликати суперечку, але при цьому розбіжність інтересів держав не супроводжується взаємним пред'явленням претензій, у Статуті ООН (ст. 34) позначається терміном «суперечлива ситуація».

У практиці Світової організації торгівлі (СОТ) суперечками вважаються суттєві розбіжності між країнами в інтерпретації певного торгового правила чи зобов'язання.

Зазвичай суперечка виникає, якщо певна країна запроваджує торгові заходи чи застосовує дії, які, на думку однієї чи кількох країн-членів СОТ, порушують укладені Угоди чи призводять до невиконання країною своїх зобов'язань.

Міжнародна суперечка переходить у передконфліктну ситуацію, коли одна із сторін (або обидві) усвідомлює наявність безпосередньої загрози безпеці національних інтересів. Конфлікт розпочинається з моменту першої сутички сторін, яка може виражатися усними погрозами, ультиматумами, запровадженням санкцій та іншими неконструктивними засобами розв'язання проблеми.

Таким чином, застосування того чи іншого терміну для позначення ступеня загострення міжнародних відносин залежить від інтенсивності напруги між сторонами: найнижчий рівень напруги – протиріччя, суперечлива ситуація, вищі рівні напруги – суперечка, конфлікт і найвищий рівень напруги – війна, зокрема торговельна.

Механізм вирішення торговельних суперечок в системі регулювання міжнародної торгівлі є унікальним набором численних складових та елементів, використання яких зводиться до досягнення консенсусу між контрагентами. Впродовж років існуючий механізм постійно видозмінювався, еволюціонував та доповнювався новими підпунктами, вимогами, складовими та етапами здійснення. Центральною організацією, яка уповноважена здійснювати контроль над міжнародними торговельними суперечками, є Світова організація торгівлі.

Статтею III п. 2 Домовленості про правила і процедури врегулювання суперечок визначено, що «Система врегулювання суперечок СОТ є центральним елементом у справі забезпечення безпеки і передбачуваності багатосторонньої торговельної системи. Члени СОТ визнають, що він служить для захисту прав та зобов'язань членів СОТ за охопленими угодами, а також для прояснення існуючих положень цих

угод відповідно до звичайних правил тлумачення міжнародного публічного права».

Процедура врегулювання суперечок в рамках СОТ виглядає наступним чином:

- проведення консультацій;
- створення групи експертів Органом врегулювання суперечок;
- визначення повноважень та складу групи експертів;
- розгляду справи групою експертів;
- проведення проміжного розгляду (коли проміжний звіт направляється сторонам для коментарів);
- розгляду звіту групи експертів сторонами у справі;
- розгляду звіту групи експертів Органом врегулювання суперечок;
- затвердження звіту Групи експертів Органом врегулювання суперечок;
- апеляційної перевірки (можливий етап);
- затвердження Органом врегулювання суперечок апеляційного звіту;
- виконання рекомендацій країною, що порушила правила СОТ;
- погодження обсягу компенсації за умови невиконання рекомендацій протягом «розумного періоду часу»;
- припинення дії поступок (ДСБ надає повноваження на припинення дії поступок щодо країни-порушниці, якщо не досягнуто згоди на компенсацію);
- арбітражу (можливий етап).

Аналізуючи вищенаведені етапи процедури врегулювання міжнародних торговельних суперечок, можна зробити висновок, що найважливішим і найпершим засобом врегулювання є проведення консультацій та переговорів на двосторонній основі. Якщо ж сторонами не було досягнуто консенсусу, то справа відсилається у спеціально уповноважений орган врегулювання суперечок – ДСБ (Dispute Settlement Body).

Орган врегулювання суперечок (ДСБ) має наступні повноваження:

- створювати групи експертів та постійний Апеляційний орган (Статті 6 та 17.1 Домовленості);
- затверджувати звіти груп експертів та Апеляційного органу (Статті 16 та 17.14);
- здійснювати нагляд за виконанням постанов і рекомендацій (Стаття 21.6);
- повідомляти відповідні Ради і Комітети СОТ про хід розгляду суперечок (Стаття 3.6);

- надавати дозвіл щодо тимчасового незастосування поступок та інших зобов'язань за охопленими угодами (Стаття 22.6).

Отже, на даний момент ефективно функціонування механізму вирішення торговельних суперечок в системі регулювання міжнародної торгівлі дедалі актуалізується, оскільки від цього залежить загальний економічний добробут усього світового товариства. Найкращим шляхом врегулювання торговельної суперечки є досягнення консенсусу між країнами, чиї економічні інтереси перетинаються у певній сфері, визначеному об'єкті тощо. Якщо ж сторони не спроможні самостійно владнати конфлікт, справа передається у вищенаведені інстанції.

Список використаних джерел:

1. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія / Кер. авт. кол. і наук. ред. Т.М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2003. – 660 с.
2. Гордєєва Т.Ф. Проблема запобігання та розв'язання глобальних торговельних конфліктів / Т.Ф. Гордєєва // Ресурси та моделі глобального економічного розвитку: монографія / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник та ін. – К.: КНЕУ, 2011. – С. 169-183.